

CESTOVNÍ RUCH

Cestovní ruch

Je to forma uspokojování duševních a fyzických potřeb lidí, která se uskutečňuje mimo místa trvalého bydliště

CR rozdělujeme na:

- rekreační
- společenský
- poznávací aj.

Důvody cestování:

- vojenské
- ekonomické
- obchodní
- náboženské
- zdravotní
- poznávací

Pro CR je nezbytné

- 1) mít dostatek volného času
- 2) mít finanční prostředky

Moderní cestovní ruch vzniká až cca v polovině 19. století. Za zakladatele se považuje Tomas Cook, který v roce 1841 uspořádal první. Organizovaný zájezd a později založil i 1. CK. CK s jeho jménem je dodnes i v Praze.

Vznik a vývoj CR

Je to jiný výraz pro cestování a vše co s tím souvisí.

CR je spojován s využitím volného času, poznání, rekreace, léčení, sportům a kultury.

Počátek byl v 17. – 18. století. Jsou také první zmínky o průvodcích.

K masovému nárůstu VR dochází v 19. století a pokračuje dodnes.

Potřeby účastníku CR:

- volné statky(slunce, čistý vzduch)
- hmotné statky(zboží)
- nehmotné statky(slужby)

1. etapa – 19. století 1. světová válka

Rozvoj CR byl jen v podmínkách ekonomiky vyspělých zemích. Pohyb v přírodě a lázně byly nejčastějšími cíly CR. Pro toto období je charakteristický liberalismus CR, kdy neexistují hranice mezi domácím a zahraničním CR. Stát nijak nezasahuje do CR(nejsou víza, CLA aj.) Prudký rozvoj materiálně technické základny(hotely, restaurace aj.). Formování specializovaných pracovních sil.

2. etapa - od 2. světové války

Státy přistupují k ochrannářským rozhodováním. Hospodářská krize způsobila omezení CR. Nastal rozvoj dopravy(motoresty). Rozvoj letectví(první vzlet letadla 1903).

Začíná se zvětšovat podíl zimní rekreace. Objevení netradičních míst CR. Lidé se více zapojují do CR. Rozvoj chatařství. V tomto období vzniká mezinárodní organizace CR. Zakládání specializovaných škol.

3. etapa – 2. světová válka až do teď

Rozvoj CR je podmíněn rozdělením světa na kapitalistický a komunistický.

Dochází k nejprudšímu nárůstu CR. Rozmach krátkodobého CR. Velký přesun CR na zimní období. Stále větší zásahy státu do CR. Vznikají komplexní střediska CR. Devizový příjem nebývá v některých státech stále větší důležitosti – vznikají samostatná ministerstva.

Vývoj CR v ČR

V 2. etapě dochází k rozvoji CR v Čechách a na Moravě a minimálně na Slovensku. CR má výrazně sezónní charakter. Rozvoj chatřství. Průměrná délka pobytu byla 5 dnů. Dochází k trvalému kvantitativnímu CR – po 2. světové válce. Růst příjmu obyvatel a růst fondu volného času. Dochází k růstu koncentrace osídlení. Růst vybavenosti auty, chatami aj. 95% turistů bylo z ČR z důvodu uzavřených hranic. 90% bylo chataření atd. A krátkodobé dovolené tvořily 92%. 90% zahraničních turistů bylo z východu.

Předpoklady(podmínky) CR

Lokalizační podmínky(umožňují umístění aktivit CR do určité oblasti či lokality)

1. **přírodní** - přímo souvisí s rozmanitostí přírodního prostředí(reliéf, poloha v rámci světadílů, podnebné pásmo, podzemní vody, sklaní města, jeskyně, sopky, gejzíry aj.)

Podnebí

- tropický pás – vysoká teplota a vlhkost
- subtropický pás
- letní – teplé a suché
- zimní – chladnější a vlhčí
- mírný pás – zimní pás

Povrchové vody

- moře, jezera, řeky, přehrady aj.

Podzemní vody

- minerální – Karlovy Vary
- termální – Island, Nový Zéland

Rostliny, živočichové

- tropické lesy, velcí savci

2. **kulturní**

- archeologické památky, hrady, galerie, historická centra měst aj.

Selektivní podmínky(vyjadřuje způsobilost dané země podílet se na CR aktivně i pasivně)

1. **objektivní**

- *politické*(nevhodná jsou ohniska neklidu. Nejchudší země, výdejní a vstupní formality)
- *ekonomické*(cestovat je zbytečná potřeba)
- *demografické*(podmínky týkající se obyvatelstva, zdravotní stav a složení rodiny)

2. **subjektivní**

- *sociologické*(rozhodují sociální a profesní skupiny)
- *personální*(týkají se kvality pracovníků CR)
- *ostatní*(módnost a reklama)

- 3. realizační**(rozhodující u dopravních předpisů je hustota sítí a spojů)
- *dopravní*(v CR je důležitá časová dosažitelnost místa. Nejlépe dosažitelná jsou velkoměsta a nejméně pralesy, velehory aj.)
 - *materiálně technické*(vyjadřuje vybavení určitého území infrastrukturou – ubytovací zařízení, restaurace aj.)

Formy CR

1. Základní

- Rekreační
 - a) *pobytový* – je zaměřený převážně na odpočinek
 - b) *aktivní turistika* – pohyb po větším území – nejsme na 1 místě
 - c) *léčebné pobyty v lázních* – účastníci vyžadují vysoký standard a širokou nabídku služeb
- sportovně turistický
 - o návštěva sportovních událostí
 - o tento druh má krátkodobý charakter pobytu
- kulturně poznávací
 - o je motivován poznáváním kulturně historických památek
 - o patří sem i náboženský CR
- lázeňsko léčebný

2. Doplňkové(vedlejší, specifické)

- agroturistika
- církevní CR
- nákupní (podmíněna rozdílná cena některých výrobků v sousedních státech)
- kongresová
- sexuální turistika
- seniorská
- mládežnická
- letecká

Forma označuje převládající aktivitu(náplň) příslušné akce CR. Má převážně orientační charakter -> uplatňuje se při sestavování nabídky CK(katalog)

Společensky zaměřený CR

- nazývá se též krajský nebo etnický
- lidé navštěvují místa odkud pocházejí předci

Profesionálně zaměřený CR

- jde o výkon služebních povinností(veletrhy aj.)
- patří sem *kongresová turistika*
- *stimulační CR* – tento CR organizují a podporují zaměstnavatelé s cílem posílit vzájemné vztahy nebo poskytnout odměnu za pracovní výsledky nebo kombinovat rekreační a poznávací náplň

Druhy CR

1. Podle místa konání

- *domácí*
- *zahraniční* – ten se dělí podle vztahu k platební bilanci státu na PCR
- *tranzitní* – souvisí s návštěvou nesusousedících států
- *mezinárodní* – CR více zemí

2. Ze způsobu účasti a formy úhrady nákladů účasti

- *volný CR(komerční)* – obyvatelé si hradí sami
- *vázaný(sociální)* – příspěvky FKPS, vázaný na splnění určitých podmínek
- *skupinový* – skupina lidí
- *individuální* – samostatně

3. Ze způsobu a organizace zabezpečení pro jeho průběh

- *neorganizovaný CR* - účastník si vše organizuje sám
- *organizovaný* – pobyt aj. zajišťuje CK

4. Z délky účasti

- *krátkodobý CR* – pobyt do 3 dnů
- *dlouhodobý CR* – minimálně 3 sny – maximálně 6 měsíců

System řízení CR v ČR

1. Ministerstvo mezinárodního rozvoje

- je podle kompetenčního zákona pověřeno výkonem státní správy v oblasti CR mezi hlavní činnosti patří:
 - návrhy příslušných norem
 - tvorba a realizace programu zaměřených pro rozvoj
 - koordinace činnosti ostatních orgánů
 - získávání a rozdělování finančních prostředků
 - sledování a analýze statistických údajů

2. Česká centrála CR

- je to organizace podřízená MMR a je odpovědná za propagaci ČR v zahraničí
 - a) účast ba propagačních akcích ČR(veletrhy)
 - b) poskytuje informace o zemi v ČR i v zahraničí
 - c) organizuje pobyty pro novináře s cílem přiblížit aktivní místa v ČR pro co nejvíce cizinců
 - d) podporuje ucelené projekty poznávání CR
 - e) zajišťuje regionální prezentace
 - f) vydává propagační materiály ČR

3. Regionální orgány státní správy

- působí na úrovni krajských úřadů a na úrovni městských a obecních

4. Orgány samosprávy v oblasti CR

- poslanecká sněmovna

5. Regionální nebo občanská sdružení CR

- jsou utvářena spojením několika měst, obcí nebo podnikových subjektů za účelem CR dané oblasti

6. Informační centra

- poskytují informace jsou rozděleny na 4 kategorie A, B, C, D

7. Profesionální sdružení

- ubytovací a stravovací
- informační
- dopravní
- cestovní kancelář

Mezinárodní organizace CR

Hlavní úkoly:

- sjednocovat předpisy a pravidla v CR
- usnadňovat cestování
- pomáhat rozvíjet CR v méně vyspělých zemích
- rozvíjet CR obecně

I. vládní organizace(MMR a MZV)

- členové jsou vlády (zástupci) jednotlivých členských zemí
- přijímají zásadní rozhodnutí v oblasti CR, které se týkají státu jako celku
- účastní se ministři v kompetenci kterých je CR(některé země, jako například řecko mají přímo ministerstvo CR)

II. mimovládní organizace

- členové jsou podnikatelské subjekty(hotely, CK), profesionální sdružení(asociace) popř. jiné subjekty
- podle předmětu činnosti je rozdělujeme na
 - a) se všeobecnou působností
 - b) specializované

WTO – WORLD TOURISM ORGANIZATION(světová organizace CR)

- založena v roce 1974
- sídlo v Madridu

Nejvyšší orgán: valné shromáždění(1× za 2 roky)

Řídící orgán: výkonný výbor a regionální komise

Regionální komise:

- 1) pro Evropu
- 2) pro Afriku
- 3) pro Střední východ
- 4) pro Tichomoří
- 5) pro Severní a Jižní Ameriku
- 6) Východní a Jižní Asii

Oficiální představitel je generální tajemník. WTO má přes 100 členských států(i ČR)

Postavení ČR v národním hospodářství

- vliv ČR v ekonomikách jednotlivých zemí je různý
- mnohé ekonomiky jsou na ČR úplně závislé. Jedná se především o oblasti s příznivým klimatem a prostředím, kde nejsou jiné ekonomické aktivity
- jedná se zejména o přímořské oblasti, horské oblasti...
- vliv ČR na ekonomiku státu se projevuje ve více oblastech
- pro posouzení vlivu ČR v NH se používá několik hledisek

1. vliv ČR na platební bilanci státu

- platební bilance je účet státu, kde se sledují všechny příjmy a výdaje z ČR do zahraničí a zpět (týká se pouze zahraničního ČR)
- platební bilance má dvě hlavní části
 - I. kapitálový účet – skládá se z investic, půjček aj.
 - II. běžný účet
 - skládá se z obchodní bilance (dovoz a vývoz zboží)
 - skládá se z bilance služeb (dovoz a vývoz služeb)
- v ČR sledujeme bilanci služeb, podíl je cca 50%

Saldo bilance (výsledek účtu)

- vyrovnané saldo -> příjmy jsou stejné jako výdaje
- pasivní saldo -> příjmy jsou menší než výdaje
- aktivní saldo -> příjmy jsou větší než výdaje

- cíl -> aktivní saldo platební bilance
- podle vztahu k platební bilanci dělíme ZCR

Aktivní

- cizinci přinášejí devizi (příjmy platební bilance)
- turisté si pro zboží a služby přijedou
- neviditelný export (stejný efekt jako je vývoz zboží)

Pasivní

- označujeme jako neviditelný import
- občané ČR vyvážejí devizi a nakupují v zahraničí zboží a služby

Tento neviditelný export (import) má proti klasickému řadu výhod

- turisté za zbožím přijíždějí – odpadá riziko dopravy a dopravní náklady. Vyveze se zboží, které nelze vyvézt (ubytování, vstupné) nebo by se nevyvezlo (mapy)

2. vliv ČR na hrubý domácí produkt

- v roce 2004 to bylo v ČR 13% (průměr v EU 12%)
- ČR se řadí mezi nejrychleji se rozvíjející odvětví
- za uplynulých 50 let se počet turistů v rámci ZCR zvýšil cca 30×

3. vliv ČR na zaměstnanost

- v ČR je to 12,9%
- ČR je významným faktorem zaměstnanosti, zejména v horských a podhorských oblastech, přímořských oblastech a v dalších oblastech bez zemědělství a průmyslové výroby

CR není ekonomický a statisticky uzavřené odvětví o kterém existují vypovídající ekonomické ukazatele, ale souhrnem různých činnosti a aktivit lidí, které zasahují a prostupují v různé míře do mnoha ekonomických odvětví.

Kalkulace ceny

- zájezd minimálně musí mít dvě služby a doba trvání minimálně 24 hodin
- je rozdílná u standardních zájezdů a u forfeitových

Standardní zájezd

- jsou stanoveny pro neznámou klientelu -> tzn. určité riziko
- toto riziko se projeví v kalkulaci ceny jako tzv. riziko neobsazení
- v praxi to znamená, že celkové náklady se rozpočítávají na menší počet účastníků než je kapacita
- do rizika neobsazenosti se nepočítají služby, které se dají na místě u dodavatele stornovat
- tvorba ceny je v režii CK, v závislosti od konkrétních podmínek pak určuje i tzv. riziko neobsazenosti

Forfeitové zájezdy

- jsou připraveny na objednávku klienta – cena se skládá ze skutečných nákladů + přírážka CK, riziko neobsazenosti se nepočítá, zájezd není nikdy sestaven předem.

Informace o CK a zájezdech

Leták

- formát A4
- musí zaujmout
- málo textu (pouze základní informace – kam, kdy cena, proč se zúčastnit aj.)
- kontakt
- barevnost, obrázek, různé písmo aj.

Prospekt

- nejpoužívanější propagační prostředek
- vícestránková tiskovina s textem, fotkami, popř. mapkami
- vydáno jako skládačka nebo vázaná tiskovina
- obsah záleží na účelu
- podrobné informace o ubytování, stravě, dopravě...

Plakát

- jednostránkový
- musí upoutat pozornost pomocí obrazu a stručného textu
- text má vyvolat zájem lidí
- umístění na frekventovaných místech

Průvodce ČR

- průvodcovská činnost je jedna z nejdůležitějších v rámci balíčku služeb
- postavení průvodce v současné době určuje živnostenský zákon
- výkon průvodcovské činnosti patří mezi živnosti ohlašovací, vázané
- Živnostenský zákon rozlišuje:
 1. **průvodce – horského vůdce**
 2. **průvodce – sportovního instruktora**
 3. **průvodce ČR** – rozeznáváme více druhů v závislosti na druhu akce a místě výkonu
 - *klasický průvodce*(u poznávacích zájezdů, je s účastníky během celého zájezdu)
 - *delegát*(u pobytových zájezdů, stará se o skupinu v místě pobytu)
 - *technický průvodce*(stará se o klienty pouze během dopravy, informuje pouze o základních věcech)
 - *animátor*(zajišťuje volný čas klientů)
 - *lokální průvodce*(zajišťuje pohledku konkrétního místa)

Příprava průvodce na cestu

- příprava začíná přidělením zájezdu v CK – v dostatečném předstihu CK oznámí průvodci základní informace o zájezdu(datum, trasa, služby, klientela, ostatní)
- další kontakt nastává cca 3 dny před odjezdem - průvodce obdrží konkrétní informace + potřebné dokumenty a pomůcky
- základní materiál průvodce je zpracování tzv. informačního minima. Je to obsáhlejší, ale zároveň stručný soupis údajů o jednotlivých zemích, vždy musí mít zpracováno informační minimum o ČR – toto minimum doplňuje a inovuje
- při cestách do zahraničí i tzv. komparativní minimum, kde srovnává údaje obou zemí
- informační minimum je vhodné zpracovat na volných listech formátu A5 stejně jako excerpční lístky v typografických případech
- pro informační minimum se doporučuje sestavit přehled o těchto údajích

1. oficiální název státu, hlava státu	14. obchod a finance
2. státní symboly	15. sociální politika
3. politický systém	16. zdravotnictví
4. orgány státní moci a správy	17. školství a věda
5. administrativní členění	18. kulturní život a umění
6. území(poloha, rozloha)	19. památky a památková péče
7. příroda	20. církevní a náboženské instituce
8. obyvatelstvo	21. zahraniční vztahy a styky státu
9. jazyk, písmo, písemnictví	22. světová prvenství
10. národopis a lidová tvořivost	23. světoznámé osobnosti
11. průmysl a energetika	24. kalendář(svátky a významné dny)
12. zemědělství	25. dějiny
13. doprava	

Informace pro turisty

- využíváme srovnání údajů, a to jak
 - a) **absolutní** – počet obyvatel Třebíče je 40 000 a v Brně 350 000
 - b) **relativní** – počet obyvatel Brna je 3× větší než v Třebíči
- při zpracování materiálu a výkladu, používáme více druhů informací
 - o **stálé**(relativně neměnné) rozloha státu, nadmořská výška aj.
 - o **proměnlivé**(variabilní) – snažíme se uvést datum, ke kterému se změny vztahují – počet obyvatel aj.
 - o **sporné** – není přesně známo jak to bylo – první název města aj.
 - o **smyšlené**(fiktivní informace) - pověsti

Historické paralely

- používáme při výkladu dějin, srovnáváme 2 a více události -> zajímavější výklad
 1. ekvivalentní, synchronní(stejný druh, stejná doba)
 2. ekvivalentní, asynchronní(stejný druh, jiná doba)
 3. neekvivalentní, synchronní(různé události, stejná doba)
 4. neekvivalentní, nesynchronní(různé události, různá doba)

Topografická příprava

- výsledkem je zpracování tzv. excerpčních lístků o jednotlivých toponytech
- excerpce = leták s nejdůležitějšími poznámkami
- toponyma – různé druhy lokalit o kterých se ve výkladu zmiňujeme(města, hory, památky)
- excerpční lístky – mají mít určité základní údaje – charakteristiky
- je vhodné použít i porovnání

Chronologická příprava – časová

- pro časový rozvrh jsou důležité vzdálenosti
- je nejtěžší částí přípravy
- vyžaduje spolehlivé informace, znalost předpisů a zkušenosti průvodce
- z předpisu je důležité vědět o nutnosti povinných přestávek - každé 3 hodiny a půl hodiny odpočinek po 9 hodinách jízdy
- itinerář – harmonogram zájezdu(rozvrh)

Program zájezdu

1. závazný program
 - uveden v propagacích zájezdu
 - nutné dodržet ho
 - u forfeitových zájezdů lze změnit
2. doporučený program
 - průvodce si vypracuje a realizuje dle situace a zájmu účastníků
3. volný program
 - vždy zařadíme zejména při prohlídkách měst
 - minimálně 1 hodinu, je vhodné doporučit v tuto dobu jídlo
4. náhradní program
 - připraví se průvodce pro případ, že závazný program nejde dodržet(špatné počasí aj.)

Během zájezdu je vhodné, aby průvodce kontroloval plánované časy – psal si skutečné odjezdy a příjezdy s důvodem nedodržení -> dodržení pro příště

Psychologická příprava

- průvodce vychází ze seznamu účastníků a sdělení CK
- podle skladby(děti, senioři...) se snaží s CK vytvořit program i způsob výletu
- důležité je vědět vzájemné vazby(manželské páry, přátelé) pro vypracování zasedacího pořádku a roaming listu(rozdělení ubytování) většinou to vypracovává CK
- určitou opatrnost je nutné mít při styku s cizinci, je vhodné poznat jejich zvyky, náboženství apod.
- v žádném případě průvodce nevyzvídá osobní informace od turistů

Vztah průvodce a CK

1) interní pracovní

- je to zaměstnanec CK a dostává mzdu
- jeho pracovní funkce je průvodce
- nebo jeho pracovní funkce je jiná(referent) a průvodcovská práce je navíc a je zvlášť honorovaná

2) externí pracovník

- průvodce se živnostenským oprávněním
- tuto činnost dělá buď jako hl. nebo vedlejší
- vztah je založen na základě obchodní smlouvy
- průvodce služby fakturuje CK
- další formou spolupráce je na základě dohody a pracovní činnosti nebo vykonání práce

Cena za průvodcovské služby je dohodnuta obvykle ve smlouvě. Lze však postupovat i způsobem stanovení ceny na základě

- *cena práce* průvodce(mzda)
- *náklady cest*(diety) – výše ceny je různá podle zemí a služeb

Dopravní služby

- patří mezi základní služby CR
- rozvoj dopravy podnítil masovější rozvoj CR
- **přepravní řád** určuje přepravní podmínky, práva a povinnosti dopravce i cestujících
- jeho součástí bývá **tarifní řád** – určuje cenové podmínky přepravy

DS zahrnují:

- dopravu osob a zavazadel
- rezervace a prodej dopravních cenin(jízdenka, místenka, letenka...)
- informační služby(cena, přestupy, odjezdy...)

Rozdělení dopravy

1) podle dopravního prostředku

- železniční
- silniční
- letecká
- lodní
- ostatní

2) dle pravidelnosti

- pravidelná – dle jízdního řádu
- nepravidelná – na objednávku klienta, zvláštním typem je *sezónní doprava* tzn. pouze část roku a obvykle dle jízdního řádu (lodní doprava)

3) dle území

- vnitrostátní (Třebíč - Praha)
- mezinárodní (Praha - Paříž)
- transkontinentální (Praha – New York)

Železniční doprava

Výhody – hromadnost, plynulost, bezpečnost, přeprava ve dne i v noci a ve všech ročních obdobích, ekologická doprava, pohodlnost

Nevýhody – omezená dostupnost některých horských oblastí a středisek

Materiálně technické základny

- síť dopravních cest
- dynamické závěsné prostředky (osobní vagóny)
- prostředky sdělovací a zabezpečovací techniky (semafony, hlásiče)

Železniční tratě (podle šířky kolejí) rozdělujeme na:

- širokorozchodné (Ukrajina)
- středněrozchodné (ČR)
- úzkorozchodné (Jindřichův Hradec, Nová Bystřice tzv. Česká Kanada)

Rozdělení vagónů:

- lůžkové	- bufetové
- lehátkové	- pro matky s dětmi
- jídelní	- pro přepravu kol

Rozdíl mezi lehátkovým a lůžkovým vozem

Lůžkový vůz

- 1. třída -> maximálně dvoulůžkový + prodej občerstvení
- 2. třída -> maximálně 3. lůžkový + prodej občerstvení

Lehátkový vůz

- 2. třída -> 5-6 lehátek ke spaní

V obou vozech je speciální průvodčí, který zajišťuje prodej občerstvení, buzení, výměnu ložního prádla..

EuroCity

- TGV – francouzské rychlovlaky
- GlacierExpres (Švýcarsko) – větší okna a prosklené střechy
- ŠikanzenExpres (Japonsko) – rychlost přes 300 km/h
- OrientExpres – historický luxusní vlak, někdy jezdí i přes Prahu

InterCity

Dopravní ceniny

- krom klasických jízdenek jsou různě zlevněné a kombinové jízdenky např. Interrail a Eurorail – pro studenty nabízí zvyhodněné cestování po světě na 1-2 měsíce

ORES – umožňuje vybavit cestujícího jednotlivými místenkami a jízdenkami pro 1. a 2. třídu a dvojdílnými lůžkovými nebo lehátkovými lístky

EUROTRAIN – slevy jízdného, pro cestující do 26 let

KILOMETRIČNÍ BANKA – kreditka na které jsou km, lze ji použít cca na 1 rok

Letecká doprava

Výhody – nejrychlejší způsob přepravy, pohodlí, kultura cestování

Nevýhody – drahá, vysoká vzdálenost od centra, závislost na počasí, řídká síť letišť

- je zajišťována leteckými společnostmi
- každá země má svého národního přepravce
- v zemi existuje 1 nebo více menších leteckých společností, které zajišťují charterovou dopravu pro CK
- stále větší podíl na trhu mají tzv. lowcost(nízkonákladové) letecké společnosti(Easyjet, GermanWings)
- letadla poskytují přepravu různých tříd(1. třída, ekonomická třída, OK třída)

Materiálně technická základna

- dopravní prostředky -> letadla , dopravní cesty a letiště

Letadla dělíme podle:

- a) počtu cestujících na
 - aerotaxi(3-10 cestujících)
 - střední dopravní letadla(30 – 100 cestujících)
 - velká dopravní letadla(100 - 250 cestujících)
- b) doletu
 - krátké tratě(130 – 1000km)
 - střední tratě(1000 3000km)
 - dálkové tratě(3000 – 10000 a více)
- c) rychlosti
 - podzvuková
 - nadzvuková(dnes žádné, ale dříve Concord)
 - vysokorychlostní

Třídy letadel

1. třída – first class
 2. třída – business class
 3. třída - economy nebo Turist vlase
- zařazení spoje do konkrétního letového spoje určuje daná letecká společnost a závisí na významu linky a vzdálenosti
 - lowcost společnosti a charterové lety obvykle pouze turistickou třídou

Letový řád

- sestavuje se zvlášť na letní a zimní období a to podle letišť a leteckých společností

Letenka

- má tvar sešitku
- platí na jeden rok
- je vystavena na jméno a je nepřenositelná
- používají se mezinárodní zkratky z angličtiny
- nejčastěji jsou vydávány letenky (single – pro jednu cestu, return – zpáteční, circle - okružní)
- součástí letenky je zavazadlový lístek – hmotnost se liší podle druhu letu a společnosti (pro vnitrostátní lety je to 20kg a pro mezinárodní 30kg)
- příruční zavazadlo obvykle do 5 kg, předepsané rozměry
- v příručním zavazadle nesmí být určité předměty (nůžky, nůž, zbraň aj.)
- letenku si můžeme koupit na pevné datum nebo jako tzv. open (datum určíme dodatečně)
- součástí ceny jsou i tzv. letištní taxy nebo poplatky (500 – 3000,-)
- je možné i pojištění storna letenky

Zvláštnosti lowcost linek:

- společnosti nabízejí nejnižší ceny letenek než klasické společnosti
- minimalizují náklady
- objednávky přes internet nebo telefon
- platba přes internet, výjimečně hotově nebo kartou

Letové služby

a) pozemní služby

- doprava na letiště a z letiště
- úschova zavazadel
- prodej a rezervace letenek
- informace, směnárna
- stravovací služby
- ubytování, CK, půjčovny aut...

b) palubní služby

- poskytování informací a propagačních materiálů
- prodávání občerstvení
- prodej vybraných druhů zboží
- poskytování palubních služeb je závislý na délce letu, na struktuře cestujících

Lodní doprava

Výhody – pohodlnost, velká kapacita, ekologičnost

Nevýhody – pomalost, závisí na počasí a vodním stavu

- a) vnitrozemská (řeky, průplavy, jezera, kanály, přehradý)
- b) mezinárodní (řeky, moře, oceány)
- c) říční
- d) námořní (kobotážní – podíl břehu, transoceánská)

Materiálně technická základna

- vodní cesty, plavidla
- Houseboat – ubytování na vodě, je připevněno k břehu
- trajekt – přeprava osob a ostatních dopravních prostředků

Ostatní doprava

1. městská

- autobusy, tramvaje, trolejbusy -> turistická jízdenka
- speciální doprava -> koňské povozy, turistické vláčky aj.

2. horská

- lanovky
- vleky

Cestovní doklady

Co je potřeba k vycestování z ČR?

- a) pro státy EU – občanský průkaz nebo cestovní pas
- b) pro ostatní státy – cestovní pas, vízum

Které země vyžadují pro vstup zvláštní doklady?

- a) Turecko, Řecko - při individuální přepravě -> mezinárodní řidičský průkaz
- b) Rakousko, Německo – může být požadován překlad do NJ
- c) Afrika, Asie – očkovací průkaz

Cestující se může podrobit této kontrole:

- cestovní doklady – orgány cizinecké policie
- celní kontrola na dovoz a měnu – pracovníci celnice
- pasová kontrola – cizinecká policie

Druhy cestovních dokladů v ČR

- 1) cestovní pas
- 2) diplomatické nebo služební pasy
- 3) cestovní průkaz

Cestovní pas

- od 15 let
- platnost 10 let
- opravňuje ke vstupu, platí pro všechny státy světa
- s výjimkou cizinecké policie se do něho nesmí zapisovat (kromě kontaktu)
- je neplatný když – prošla platnost, poškozen, zaplněn, neodpovídající vzhled a údaje
- zhotoven během 30 dnů
- expresní lhůta (platnost 1rok, vyšší cena)

Cestovní doklady

- nová změna v dokladech v ČR – biometrické prvky
- žádost nevyplňujeme předem, ale čekáme na úředníka a to včetně snímání biometrické podoby občana a jeho podpisu, otisky prstů (1.5.2008)
 - do 5let -> 50kč -> 1 rok
 - od 5 do 15let -> 100kč -> 5 let
 - od 15 do xylet -> 600kč -> 10let
- žadatel musí přijít s platným cestovním pasem nebo OP; rodným listem a osvědčením o státní příslušnosti
- musíme se dostavit osobně
- od 1.9. 2006 není možné zapisovat děti < 15let do všech typů pasů

Vízum

- povolení příslušného státu ke vstupu a pobytu na jeho území
- vydává ho konzulát příslušné země nebo na hraničních přechodech(některé státy)
- každá stát má vlastní vízovou politiku a druhy víz
- vyžaduje se vyplnění žádosti a zaplacení poplatku
- někdy lze vízum vybavit i přes CK
- vízum i po splnění předepsaných podmínek nemusí být vydáno
- vízová politika většiny zemí je nastavena tak, že i do bezvízových zemí(Rakousko, Slovensko...) je nutné při delším pobytu si vízum vybavit(nad 30 dní, nad 90 dní...záleží na zemi)
- ČR se snaží sjednávat bezvízové dohody s co nejvíce státy
- Nejčastějším důvodem existence víz je ochrana ekonomiky
- 1. bezvízová dohoda byla ČR + Maďarsko(60. léta 20 století)

Dělíme podle druhu:

- 1) *tranzitní* – týká se přejezdu přes danou zemi, na letišti nelze opustit tranzitní prostor letiště
- 2) *krátkodobé*
- 3) *dlouhodobé*

podle účelu

- 1) *turistická*
- 2) *studijní*
- 3) *pracovní*